

Arne Jon Isachsen

MÅNEDSBREVET

November 2008

DEN NYE PRESIDENTEN

Et levende demokrati krever fravær av likegyldighet. For en som er i Washington D.C. disse dagene, fremstår USA som et meget levende sådan. Som enken som hadde arbeidet hardt for Obama, sa det på radio da hun ble spurt om hvorfor hun hadde gjort det: "Because I want to be proud of my country". Obama er en pragmatiker. "What works" er det som teller for ham. Hva om den nye presidenten etterspør flere norske soldater til Afghanistan og samtidig ber om at de kan settes inn i de mer farlige områdene syd i landet? Vil det være lettere for regjering og Storting å gå med på slike forslag når den som spør er en likandes kar?

Visste du hvem Barack Obama var for et par år siden? Ikke jeg heller. Og nå er han verdens mektigste mann. Valgt av folket. Ikke partiet. Han alene. I neste omgang peker den nyvalgte presidenten ut sine medarbeidere. To er alt klare – Joe Biden som visepresident og Rahm Emanuel som stabssjef i Det hvite hus. I de nærmeste ukene skal hundrevis av andre pekes ut. Den 20. januar tar Obama over som president. Og som "Commander in Chief" for USAs militære styrker.

Et presidentstyre som det USA har er skummelt. Så mye henger på den ene. Om han eller hun ikke slår til – ikke leverer noe i nærheten av det forventede – blir det ugreit. Ikke noe parlamentarisme her i gården, hvor en regjering som ikke lenger har de folkevalgtes tillit, må gå. Ei heller noen mekanisme for nyvalg. USA må leve med sin Obama. Hvordan tar han seg ut når slitasjen setter inn? Mange presidenter har falmet over tid noe den sittende er et godt eksempel på.

Hvorfor vant Obama?

Fordi McCain gjorde bort seg, som svenskene sier, da Lehman Brothers gikk konkurs midt i september. Han mistet roen. Obama bevarte den. Og fremstod mer statsmannsaktig. Finanskrisen snudde en guffen trend for Obama. Hans ledelse på McCain som hadde skrumpet ned til nesten null, begynte igjen å øke.

Et annet forhold som gav vind i seilene til Obama, var debattene mellom ham og McCain. Obama fikk av seg merkelappen som en useriøs og naiv pratmaker. Han fremstod som en reflektert og handlekraftig leder, med vilje til å ta militær makt i bruk om det kreves. Merkelappen Obama satte på McCain – mer av det samme, dvs. av politikken til George W. Bush – var det vanskeligere å bli kvitt.¹ Når tre av fire amerikanere er av den oppfatningen at utviklingen i samfunnet går i feil retning, er det ikke enkelt å stille som presidentkandidat for det partiet som har makten.

På oppløpssiden hadde Obama langt mer penger enn sin motstander. Han dominerte fjernsyn og andre medier i innspurten, bl.a. ved et velregissert reklamefilm på en halv time som gikk på flere TV-kanaler samtidig, inklusive den konservative Fox News. I tillegg hadde media ”a love affair with Obama”, sier Tara Wall, redaktør i Washington Times, på et seminar her ved Brookings Institution to dager etter valget. Kanskje ikke så rart. Ingen presidentkandidat i nyere tid har hatt tilsvarende talegaver som Obama. Ei heller tilsvarende evne til gjennom ordene å skape elektrisitet i luften. Når titusenvise av mennesker stimler sammen for å høre ham tale, trekkes media også med.

En siste viktig årsak til seieren var evnen Obama og hans folk hadde til å lære av feil underveis i valgkampen og til å justere kursen.

Når amerikanere får valget mellom å kalle seg liberale, konservative eller moderate er prosentfordelingen slik: 22, 34 og 44. Å fremstå som liberal er således ingen ”höjdare” i USA. En forutsetning for seier for Obama var at han ikke fremstod som liberal i betydningen myk og naiv. I øynene til folk flest gjør han da heller ikke det.

Litt om valgresultatet

Ved valget fikk Obama 52.5 prosent av stemmene, det meste en demokratisk presidentkandidat har fått siden LBJ (Lyndon B. Johnson) knuste Barry Goldwater for 44 år siden.

Mer imponerende, mener Darrell M. West, lederen av Governance Studies ved Brookings, er det faktum at 43 prosent av de hvite stemmene gikk til Obama. Og hele fire av fem av PUMA-stemmene, der bokstavene står for Party Unity My Ass, dvs. de som egentlig ville hatt Hillary Clinton som demokratenes presidentkandidat.

Selv om Obama lover skattelettelse for middelklassen, betalt med skatteøkninger for dem med gode inntekter, stemte over halvparten av dem med årlig inntekt på over 200.000 dollar på Obama. Penger er ikke alt.

Blant minoriteter gjorde Obama det bra. Særlig Hispanics gav ham sin støtte. Og mange flere av dem stemte nå enn ved forrige presidentvalg da John Kerry tapte for George W. Bush.

---

¹ Godt under 30 prosent av amerikanerne er fornøyd med George W. Bush. Da Harry Truman gikk av som president i 1953, var det tilsvarende tallet for ham 22 prosent. Historien har behandlet ham penere. Ikke lett i dag å tenke seg at George W. Bush vil erfare det samme. Den som lever får se.

At 64 av hundre stemmeberettigede går til valgurnene, er oppsiktsvekkende mange i Amerika. Om dette anslaget holder seg når alle stemmene er talt opp, må man hundre år tilbake, til valget i 1908, for å finne en høyre valgdeltakelse her i landet. Et levende demokrati krever fravær av likegyldighet. For en som er i Washington D.C. disse dagene fremstår USA som et meget levende sådan.

Med Obama i førersetet

En historisk begivenhet. En afro-amerikaner som vinner et fritt valg i verdens mektigste land, er et kraftfullt oppgjør med rasefordommer. Et oppgjør i handling ved amerikanernes stemmegivning i et fritt valg. Ikke i ord. Som angår hele verden. "Du kan ikke være svart i Amerika nå uten å være stolt", sier Tara Wall.

Eller som en enke som hadde arbeidet hardt for Obama, som en av de titusen frivillige, sa det på radio da hun ble spurt om hvorfor hun hadde gjort det: "Because I want to be proud of my country".

Er en æra over? Ja, mener Darrell, Ronald Reagans æra har kommet til veis ende. Om du husker det, prøvde dagens Bush å trekke linjen tilbake til Reagan, ved nærmest å hoppe over sin egen far, president George H. W. Bush (1989-1993). Men Bush jr. var ingen Reagan. "The great communicator" skal det godt gjøres å kalle den sittende president, der han med et bistert uttrykk i ansiktet fremsier sitt enkle budskap. Begynnelsen på slutten for dagens Bush var Katarina. Hans håndtering av denne orkanen som rammet New Orleans høsten 2005, var ikke god. Heller en Monica (Lewinsky) for Bill (Clinton) enn en Katarina for Bush.

Hvorvidt noen ny æra er på gang, er alt for tidlig å si. Den vil i så fall være tuftet på en progressiv grunnholdning, preget av praktisk pragmatisme. "What works" er det som teller for Obama. I dette stykket vil den nye presidenten gå godt i spenn med sin nye stabssjef, Rahm Emanuel. De er begge i slutten av 40-årene og kjenner hverandre godt fra tidligere. De siste seks årene har Rahm, som er kjent som en tøffing, vært i Representantenes Hus. Men likevel en likandes fyr. Som en som kjenner ham godt har sagt: "If you don't hate Rahm, you love him."

Både Rahm og Joe (Biden) har gode forbindelser til den republikanske siden. Det er viktig når presidentens initiativer skal loses gjennom Kongressen for så å ende opp i lover.

Philippa Thomas, den andre kvinnelige innlederen på dette seminaret, og ankerkvinne i *World News Today*, trekker frem de enorme forventningene som stilles til Barack Obama, fra alle hold. Alt fra allmenn helseforsikring og lavere skatter i USA, til flere soldater i Afghanistan og nye veier i Kenya forventes det at han skal sørge for. "Managing expectations will be the key", sier hun. På nydelig engelsk.

Obama må levere noe som legges merke til og det temmelig fort. Philippa mener at skattelettelse for middelklassen, som også Bill Clinton i sin tid lovet men ikke leverte, må settes ut i livet. Velstanden skal spres, lovet Obama. "Socialism" kalte McCain en slik politikk under valgkampen. "Opportunities" svarte Obama.

Obama vil legge mer vekt på "soft power" i sin utenrikspolitikk. Men han må ikke fremstå som naiv, advarer ankerkvinnen. Han må stille krav til sine europeiske partnere. Hva om Obama etterspør flere norske soldater til Afghanistan og samtidig ber om at de kan settes inn i de mer farlige områdene syd i landet? Vil det være lettere for regjering og Storting å gå med på slike forslag når den som spør er en likandes kar?

Washington D. C.
Brookings Institution
7. november 2008
Home Page: <http://home.bi.no/fag87025/>